Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimetŭ.
INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşovu şi la urmátórele Birouri de anunciurĭ: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks* Nachfolger; *Anton Oppelik, J. Dannebcr*, în Budapesta: *A. V. Goldbergerg, Eckstein Bernat;* în Bucurescĭ: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann.*
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o se iă 10 cr. seu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LVIII.

„Gazeta" iese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Têrgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplaru 5 cr. v. a. seu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 29. Braşovŭ, Mercurĭ, 8 (20) Februarie 1895.

† Archiducele Albrecht.

Braşovŭ, 7 Februarie v. 1895

Primulŭ soldatŭ alŭ Majestăţii Sale, vitézulŭ mareşalŭ, care, ca şi tatălŭ seu odinióră, s'a distinsŭ de atâtea orĭ în bătăliile purtate pentru gloria casei habsburgice, alŭ căreia membru era, învingĕtorulŭ dela Custozza, archiducele Albrecht, a încetatŭ din viéţă erĭ în palatulŭ sĕu din Arco, în Tirolulŭ sudicŭ, unde de unŭ şirŭ de anĭ petrecea iernile.

Scirea acésta atâtŭ de durerósă pentru casa domnitóre, pentru armata nóstră şi pentru monarchiă ni-a sositŭ ierĭ tocmai la încheierea foii. N'a mai pututŭ bĕtrânulŭ archiduce, care a ajunsŭ etatea înaintată de 78 anĭ, sĕ resiste bólei grele ce l'a ajunsŭ.

Cu archiducele Albrecht se duce unulŭ dintre membrii cei mai marcanţĭ şi mai meritoşĭ ai casei domnitóre, unŭ credinciosŭ şi devotatŭ sfătuitorŭ alŭ Monarchului, unŭ mare protectorŭ şi binefăcĕtorŭ alŭ armatei împĕrătescĭ.

Archiducele Albrecht de Austria, fiulŭ celŭ mai mare alŭ gloriosului archiduce Carolŭ, a jucatŭ unŭ rolŭ însemnatŭ în perioda absolutistă, ce a urmatŭ după revoluţiunea dela 1848. Dela 1851, timpŭ de a-própe ḑece anĭ, archiducele Albrecht a ocupatŭ postulŭ de guvernorŭ generalŭ şi comandantŭ alŭ armatei în Ungaria. In calitatea acésta elŭ nu se bucura de simpatiile Maghiarilorŭ, cărora le era pré energicŭ şi severŭ. Mai târḑiu, după rĕsboiulŭ din Italia şi Boemia dela 1866, s'a împăcatŭ în cele din urmă şi archiducele Albrecht cu nouele schimbărĭ dualiste, dér contimporanii sĕi spunŭ, că a rĕmasŭ fórte îngrijatŭ de aceste schimbărĭ temĕndu-se mai alesŭ de urmările rele, ce le-ar puté avé pentru unitatea armatei.

Negreşitŭ, că numai din causa acésta archiducele Albrecht trecea la Ungurĭ ca şefŭ alŭ aşa numitei „partide militare", care era acusată, că stă în serviciulŭ „camarillei", ba că este, cu statulŭ sĕu majorŭ de generalĭ croaţĭ şi boemĭ, însăşĭ „camarilla". Aceste invinuirĭ 'i se făceau cu nedreptŭ bĕtrânului archiduce, precum s'a doveditŭ mai târḑiu şi numai aceea a rĕmasŭ necontestabilŭ, că era cu trupŭ şi sufletŭ pentru unitatea armatei şi astfelŭ armata elŭ contrarŭ hotărîtŭ alŭ tuturorŭ aspiraţiunilorŭ naţionale faţă cu ea. Era renumitŭ însĕ archiducele, ca omŭ dreptŭ, şi astfelŭ armata are sĕ-i mulţămescă multe şi în ceea ce privesce tractarea egală şi umană în sînulŭ ei, fără deosebire de naţionalitate.

Marĭ şi neperitóre merite şĭ-a câştigatŭ rĕposatulŭ archiduce pentru armată ca preşedinte alŭ comisiunei reorganisatóre, instituitŭ după rĕsboiulŭ dela 1866 şi mai târḑiu ca inspectorŭ generalŭ alŭ armatei, în care calitate a funcţionatŭ activŭ până în ultimele momente ale vieţii sale. Generósele fundaţiunĭ, ce le-a făcutŭ pentru ficele de oficerĭ şi pentru ajutorarea oficerilorŭ lipsiţĭ, au contribuitŭ şi mai multŭ de a-i câştiga simpatiile armatei.

Era fórte veneratŭ archiducele Albrecht mai alesŭ de cătră acele regimente, pe carĭ le-a condusŭ pe câmpulŭ de rĕsboiu dela méḑă-ḑi în 1866, şi cu carĭ a reportatŭ gloriósa învingere dela Castozza. Intre aceste erau însĕ în partea cea mai mare regimentele române, bine cunoscute pentru vitejia lorŭ în rĕsbóiele monarchiei.

Pe la începutulŭ anilorŭ 80 când archiducele-mareşalŭ Albrecht se afla într'unŭ oraşŭ din sudulŭ Ungariei, ca sĕ inspecteze trupele de acolo, veni vorba, la o masă, ce s'a datŭ în onórea lui, şi de bravura, ce au dovedit'o dorobanţii românĭ la Griviţa. Archiducele ḑise, că pe dênsulŭ acésta vitejiă nu'lŭ surprinde, căcĭ trebuia sĕ-şĭ gândéscă „că şi Românii de dincolo vorŭ fi totŭ aşa de bunĭ soldaţĭ ca şi Românii noştri".

La acésta îi rĕspunse unulŭ din mesenii românĭ: „Românii noştri datorescŭ multă recunoscinţă Inălţimei Vóstre pentru frumosulŭ testimoniu, ce a-ţĭ bine-voitŭ a li-lŭ da".

„Românii nu-mĭ datorescŭ mie nimicŭ" — replică Archiducele — „dér eu le datorescŭ lorŭ multă recunoscinţă, căcĭ décă nu erau Românii la Custozza, nu sciu ḑéu cum s'ar fi decisŭ sorţii rĕsboiului".

Ca omŭ dreptŭ ce era, trebue că adeseorĭ se va fi minunatŭ bĕtrânulŭ archiduce, vĕḑêndŭ cum aceştĭ „bunĭ soldaţĭ" erau tractaţĭ consecuentŭ în partea de dincóce a monarchiei ca „rĕi cetăţenĭ". De sigurŭ, că „primulŭ soldatŭ alŭ Majestăţii Sale" nu va fi pututŭ nicĭodată sĕ înţelégă cum aceştĭ ómenĭ, carĭ erau aşa de bunĭ şi credincioşĭ soldaţĭ ai împĕrăţiei în timpŭ de rĕsboiu, puteau sĕ trécă ca cetăţenĭ atâtŭ de rĕi şi necredincioşĭ în timpŭ de pace.

Multe enigme de aceste vorŭ fi turburatŭ adeseorĭ liniştea gândirii archiducelui Albrecht, a căruia idealŭ era devisa „*viribus unitis*".

La doliulŭ, ce'lŭ îmbracă aḑĭ înalta casă domnitóre, se asociéză doliulŭ armatei nóstre, care a adoratŭ pe vitézulŭ şi generosulŭ sĕu mareşalŭ, precum şi doliulŭ întregei monarchii, care pierde într'însulŭ pe celŭ mai harnicŭ dintre beliducii sĕi de aḑĭ.

Din biografia Archiducelui Albrecht.

Albrecht Fridericŭ Rudolfŭ, archiduce de Austria, celŭ mai bĕtrânŭ fiiu alŭ archiducelui Carolŭ, s'a născutŭ la 3 Augustŭ 1817. In anulŭ 1830 a fostŭ numitŭ colonelŭ, ér în 1840 generalŭ. La 1843 a înaintatŭ la rangulŭ de locotenentŭ-mareşalŭ, şi în 1845 a fostŭ numitŭ comandantŭ generalŭ în ambele Austrii, precum şi în Salzburg. La anulŭ 1848, fiindŭ învinuitŭ, că a folositŭ armele contra poporului, Albrecht îşĭ depuse demnitatea şi merse ca voluntarŭ în armata lui *Radetzky* la Italia, unde se distinse cu deosebire în lupta dela *Santa Lucia.* Indată după aceea obţinù elŭ o comandă la corpulŭ Feldzeug-meisterului *d'Aspre* şi luptà cu vitejiă la *Gravellona, Mortara*, şi mai alesŭ la *Novara*, unde divisiunea lui ţinù în şacŭ pe inimiculŭ preponderantŭ până atuncĭ, când sosiră trupele austriace.

După finirea campaniei, Albrecht fù numitŭ comandantŭ supremŭ alŭ corpului 3 de armată din *Boemia* şi comandantŭ alŭ fortăreţei confederative *Mogunţa* (Mainz), ér la 1851 i-se încredinţà postulŭ însemnatŭ alŭ unui guvernorŭ generalŭ în *Ungaria.* Aci însĕ avù o posiţiă fórte dificilă, deóre-ce de-oparte Maghiarii se plângeau, că nu le satisface aspiraţiunilorŭ lorŭ naţionale, de altă parte însĕ curtea ḑicea, că elŭ le face Maghiarilorŭ prea multe concesiunĭ; stricându-se astfelŭ şi cu o parte şi cu alta, archiducele Albrecht părăsì acestŭ postŭ la 1860, când se fini cu regimulŭ absolutisticŭ în Ungaria. Dela 1860–61 a fostŭ comandantŭ alŭ corpului 8 de armată în *Vicenza*, şi ca atare fù numitŭ Feld-Zeug-Meister, ér la *1863 mareşalŭ campestru.*

In resbelulŭ dela 1866 Albrecht comandà trupele din Italie, *raportà la 24 Iunie învingerea dela Custozza*, şi după desastrulŭ dela *Könniggrätz* fù încredinţatŭ, în loculŭ lui *Benedek*, cu comanda supremă contra Pruşilorŭ; dér pregătirile sale pentru continuarea resbelului se întrerupseră prin armistiţiu.

După finirea resbelului dela 1866,

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

(Reproducerea oprită.)

Din anii 1848—49.

Memorii, de ***Vasilie Moldovanŭ.***

(20) (Urmare).

XVII. Refugiarea mea la Urban. Luptele dela St. Ioanŭ şi Reghinŭ.

După-ce, cum am amintitŭ la altŭ locŭ, am trecutŭ cu ómeniĭ mei Mureşulŭ la Chirileu, am luat'o pe Câmpiă cu tribunulŭ Iacobŭ Olteanu şi cu alţiĭ, cu intenţiunea de a merge la Urbanŭ la Năsĕudŭ, ca sĕ operămŭ împreună. Într'o curte domnéscă din Câmpiă amŭ aflatŭ nisce ciacauă husărescĭ roşiĭ, şi unii dintre noi le-amŭ pusŭ în capŭ. Drumulŭ ne era deschisŭ, puteamŭ merge nesupăraţĭ de duşmanŭ. Jale şi tristeţă ne cuprindea, cândŭ vedeamŭ, pe unde mergeamŭ, sate prefăcute în cenuşă, cele nearse erau părăsite şi pustiĭ, chiar nicĭ animale domestice nu puteai vedé şi auḑi în cele mai multe locurĭ, ci numai câte-unŭ corbŭ croncănindŭ în aerŭ, ca şi cândŭ ar deplânge şi elŭ atâta desastru, atâta ruină.

Ajungêndŭ în comuna săséscă Iadŭ şi vĕḑêndu-ne Sasiĭ cu ciacauă husărescĭ, ni-au pusŭ în captivitate, gândindŭ, că suntemŭ de-ai lui Kossuth şi Berzenczey. Dér curêndŭ amŭ fostŭ eliberaţĭ prin Urbanŭ.

Urbanŭ şi ómeniĭ lui ne-au primitŭ cu mare dragŭ şi cu multă bucuriă. Noi îi făceamŭ servicii escelente, mai alesŭ prin informaţiunĭ despre starea lucrurilorŭ în părţile Têrnavelorŭ şi Mureşului. Afară de acésta elŭ privea în mine unŭ devotatŭ comilitonŭ şi-mĭ cerea sfaturile mele, de câte-orĭ se hotăria pentru vre-o acţiune mai grea şi mai complicată. Urbanŭ luase comanda regimentului românescŭ II. de graniţă, după-ce colonelulŭ Iovicĭ se retrase. Elŭ era vice-colonelŭ şi reîntórse dela Viena în Septemvre.

Inrolându-şĭ numai puţinĭ feciorĭ, căcĭ n'avea banĭ şi montură trebuinciósă, eşi în 15 Octomvre dintre munţĭ, cătră Reghinŭ, ca sĕ pună în respectŭ bandele de „önkéntes"-ĭ dela Cluşiu, carĭ sĕvêrşiau multe fapte de barbariă şi măcelŭ înfricoşatŭ.

După câtŭ îmĭ aducŭ aminte, armata Sĕcuilorŭ numĕra peste 16 mii, aşeḑaţĭ în regiunea muntósă a Reghinului. Noi n'aveamŭ până în 25 Octomvre, decâtŭ abia 3000 de ómenĭ înarmaţĭ, care cu ce a pututŭ, şi abia în óra din urmă avurămŭ 5 tunurĭ. Eu aveam sub comanda mea 2 companiĭ şi două tunuleţe. Până în 30 Octomvre, trupele secuescĭ nu s'au repeditŭ la lupte mai seriόse. Noi nicĭ că le cunosceamŭ puterea, posiţia şi terenulŭ de acţiune. În ḑiua următóre (31 Octomvrie) însĕ, avangarda românéscă, compusă dintr'o companiă de grăniţerĭ şi din câte-va sute de lăncerĭ, a fostŭ atacată la Ghernesîgŭ şi Şarpatocŭ de cătră Sĕcui şi pusă pe fugă. Mai de cătră ameḑĭ primimŭ scirea, că de cătră Têrgulŭ-Mureşului se arată venindŭ o cétă mare cătră St. Ioana. S'a datŭ numai decâtŭ alarmă.

Eu eram călare pe unŭ calŭ mare şi frumosŭ, agerŭ la mersŭ. Eram îmbrăcatŭ cu unŭ chepenégŭ militărescŭ şi Urbanŭ mĕ învĕţase sĕ ţinŭ capulŭ calului totŭ în susŭ ridicatŭ, ér eu sĕ mĕ plecŭ după grumaḑiĭ lui, că de s'ar întêmpla sĕ vină glónţe asupră-mĭ, vorŭ nimerì calulŭ, éră eu totŭ mai potŭ scăpa.

Mĕ aflam în St. Ioana cu cele două companiĭ, cândŭ grosulŭ trupelorŭ lui Urbanŭ din Reghinŭ au fostŭ alarmate, ba însu-şĭ elŭ o luà în galopŭ cătră noi, în fruntea unui escadronŭ de cavaleriă. Noi tocmai ne puneamŭ companiile în ordine de bătaiă, ér satulŭ şi délulŭ erau ocupate de Sĕcui. Numai acum vĕḑù Urbanŭ, că are în faţa lui unŭ inimicŭ puternicŭ. După-ce sosiră din Reghinŭ trupele, s'au postatŭ numai decâtŭ în liniă de focŭ. In centru erau grăniţeriĭ românĭ, ér de cele două aripĭ se aşeḑară lăncerii strînşĭ de prin satele din apropiere; în reservă se afla călărimea.

Colónele nóstre de bătaiă erau neinsemnate, dér orĭ-cum erau, totu-şĭ ele au făcutŭ unŭ marşŭ forţatŭ până dincolo de satŭ, care a rĕmasŭ dela stânga. Prin şanţurĭ erau ascunşĭ, ca urşiĭ în visuniĭ, „önkéntes"-i ungurĭ, carĭ descărcau armele pe furişŭ usupra lăncerilorŭ neapĕraţĭ din nicĭ o parte. Eram şi eu între ei. Ómeniĭ noştri, vĕḑêndu-se de-odată fără de veste svîrliţĭ cu glónţe din direcţiunĭ, unde nu se vedea inimiculŭ, a întratŭ spaima în ei, şi cu tóte silinţele, ce ne damŭ a-i opri dela fugă, totuşĭ nu se putură stăpâni, au ajunsŭ în disordine şi se aruncară asupra batalionului de grăniţerĭ, care mergea alăturĭ şi care, adusŭ fiindŭ şi elŭ în disordine, a în-

pusŭ în fruntea *comisiunei de reorganisare* şi numitŭ *inspectorŭ generalŭ* alŭ armatei, care demnitate o ocupă până la mórte, venerabilulŭ archiduce îşĭ câştigă marĭ merite pentru reorganisarea armatei austriace. Ingrijirea lui pentru armată se manifestă prin înfiinţarea mai multorŭ *fundaţiunĭ*, parte pentru fetele oficerilorŭ lipsite de mijlóce, parte pentru oficerĭ lipsiţĭ (Albrecht-Fond).

Ca scriitorŭ militarŭ păşi elŭ mai întâiu în 1868 cu tractatulŭ: „*Cum sĕ fiă organisată armata Austriei?*" ér la 1869 scrise unŭ tractatŭ despre „*Responsabilitatea în resbelŭ*".

Albrecht este şi unulŭ dintre *marii posesorĭ şi industrialĭ* ai monarchiei. Posesiunile sale, renumite prin varietatea naturei şi producteloru. cuprindŭ bunurile dela *Teschen* şi *Saybusch*, situate în Silesia austriacă şi în Galiţia vestică, apoi bunul dela *Altenburg* dintre laculŭ Neusidler şi dintre Schütt, bunulŭ *Bellye* între Dunăre şi Drava, bunul *Villány* în Ungaria de sudŭ, şi în fine bunurile mai micĭ dela *Seelowitz* în Moravia — tóte împreună unŭ teritorŭ de 2070 chilometri cuadraţĭ séu 36 mile cuad.

In palatulŭ sĕu din Viena se află o colecţiune fórte preţiósă de tablourĭ şi desemnurĭ ale măeştrilorŭ renumiţĭ, numită „*Albertina*".

Archiducele Albrecht a fostŭ căsĕtoritŭ dela 1844 cu *Hildegard*, fiica regelui Ludovicŭ I de Bavaria. Soţia îi murì la 2 Aprilie 1864. Fiica lui cea mai bĕtrână, *Maria Teresia*, e căsătorită dela 18 Ianuarie 1865 cu ducele Filipŭ de Würtenbergia, ér cea mai tênĕră, *Matilda*, avù nefericirea de-a murì în 1867, în urma ranelorŭ de arsură, ce i se causară luându-i haina focŭ.

Dela Asociaţiunea Transilvană.

Sibiiu, 15 Febr.

(Raportŭ specialŭ alŭ „Gaz. Trans").

Comitetulŭ Asociaţiunei Transilvane s'a întrunitŭ în 7 l. c. la o şedinţă lunară ordinară. Presidentulŭ Asociaţiunei, D lŭ canonicŭ şi vicarŭ metropolitanŭ, *I. M. Moldovanŭ*, în vederea importanţei obiectelorŭ, ce comitetulŭ a avutŭ sĕ le delibereze în acéstă şedinţă, a venitŭ anume la Sibiiu, pentru a-o conduce în persónă.

Despre decursulŭ şedinţei vin a Vĕ da următorulŭ raportŭ:

Primulŭ obiectŭ la ordinea ḑilei a fostŭ raportulŭ comisiunei esmise în afacerea „*Enciclopodiei române*", despre care s'a vorbitŭ deja în acéstă fóiă. Comisiunea, prin referentulŭ sĕu, D-lŭ Z. *Boiu*, a propusŭ, şi comitetulŭ a decisŭ în unanimitate, edarea acestei publicaţiunĭ atâtŭ de importante, de care membrii comitetului légă cele mai bune speranţe. Cu conducerea lucrării s'a însărcinatŭ membrulŭ comitetului, D-lŭ *Dr. C. Diaconovich*, care a colaboratŭ la publicaţiunĭ enciclopedice germane şi astfelŭ este deja vĕrsatŭ pe acestŭ terenŭ. Luându-se, în fine, mai multe decisiunĭ cu privire la modalităţile editării, prin care Asociaţiunea nu va lua nicĭ unŭ risicŭ materialŭ, s'a decisŭ a publica în ḑiarele românescĭ unŭ apelŭ, prin care publiculŭ românŭ va fi rugatŭ a da acestei întreprinderĭ totŭ concursulŭ posibilŭ.

Cu acelaşĭ viu interesŭ, care s'a manifestatŭ la deliberarea acestui obiectŭ, a fostŭ desbătutŭ şi raportulŭ *despărţĕmêntului Orĕştiă*, despre adunarea generală ţinută la 9 Ianuarie în comuna *Vinerea.*

Inteligenţa română din Orĕştiă şi jurŭ, de când şĭ-a constituitŭ unŭ despărţĕmêntŭ de sine stătătorŭ, a documentatŭ neîntreruptŭ unŭ interesŭ viu pentru causa Asociaţiunei. Astfelŭ şi cu ocasiunea acestei adunărĭ generale, a îmbrăţişatŭ vechia nóstră instituţiune culturală cu multă căldură. După unŭ părăstasŭ întru memoria membrilorŭ rĕposaţĭ din Vinerea, D. Ioanŭ *Moţa* a cetitŭ o interesantă disertaţiune despre „Insĕmnătatea meseriilorŭ la poporulŭ românŭ", apoi s'au împărţitŭ 50 de cărţĭ între poporulŭ din locŭ, s'a escrisŭ concursŭ la 2 ajutóre de 25 fl. pentru învĕţăceii meseriaşĭ şi s'a încassatŭ dela membrii vechĭ şi noi suma considerabilă de 511 fl. 50 cr. Institutulŭ „*Ardeleana*" s'a înscrisŭ ca membru fundatorŭ cu taxa de 200 fl.—, ér D-nii Dr. Silv *Moldovanŭ* şi Dr. Aurelŭ *Munteanŭ*, ambii advocaţĭ în Orĕştiă, ca membriĭ pe viéţă, cu taxa de 100 fl. — Ca delegaţĭ pentru adunarea generală a Asociaţiunei s'au alesŭ D-nii: Dr. I. Mihu, Dr. Silv. Moldovanŭ şi Laurianŭ Bercianŭ. La reconstituirea comitetului D-lŭ Dr. I. *Mihu* a fostŭ alesŭ directorŭ. Proxima adunare generală a despărţĕmêntului se va ţinè în comuna *Şibotŭ.*

D-lŭ Part. *Cosma* raportéză, că s'a întrodusŭ *conductulŭ de apă* în casa Asociaţiunei şi în şcóla de fetiţe cu internatŭ, şi că *D-sa a achitatŭ spesele întroducerei în suma de fl. 728.67 dintr'o colectă.* Comitetulŭ şi-a esprimatŭ viua mulţămită pentru acéstă nouă binefacere a binemeritatului şi generosului amicŭ alŭ şcólei de fetiţe.

Cassarulŭ Asociaţiunei, D-lŭ L. *Simionescu*, îşĭ transpune raţiociniile, cu a cărorŭ revisiune se încredinţéză o comisiune din 3 membri.

Cassarulŭ raportéză totŭ-odată, că dela *despărţĕmêntulŭ Blaşiu* au sositŭ taxe de membrii în suma de fl. 111.60, că în cuartalulŭ IV. 1894 au încursŭ, sub acestŭ titlu, fl. 433.50 şi că preste totŭ membrii Asociaţiunei s'au sporitŭ şi că sumele solvite de aceştia cu taxe crescŭ din anŭ în anŭ, în modŭ îmbucurătorŭ. In legătură cu acestŭ raportŭ D-lŭ secr. I. Z. *Boiu* cere, ca „*Transilvania*", care până acum s'a tipăritŭ în 900 esemplare, cu începere dela Nr. 1. din 1895 sĕ se tipărescă în *1200 esemplare*, de óre-ce din causa înmulţirei membrilorŭ, numĕrulŭ de până acum a devenitŭ insuficientŭ. Comitetulŭ decide în sensulŭ acestei propunerĭ.

Se raportéză mai departe, că tomulŭ alŭ II. alŭ scrierii D-lui cavalerŭ Ioanŭ de *Puşcariu* despre *familiile nobile române* a apĕrutŭ, şi prin acésta opulŭ întregŭ s'a terminatŭ.

Se decide *tipărirea* scrierii premiate „*Higiena copilului*" în 3000, şi a *catalogului bibliotecii* în 500 esemplare.

In fine se aprobă raţiociniulŭ şcólei de fetiţe şi se ia spre scire protocolulŭ conferenţei corpului ei didacticŭ; se escrie concursŭ pentru 2 ajutóre pentru învĕţăceii de meseriaşĭ din subvenţiunea societăţii „*Transilvania*" din Bucurescĭ şi se asemnéză mai multe conturĭ aflate în regulă.

Cererea despărţĕmêntului *Mediaşŭ*, de a-i lăsa la liberă disposiţiune fondulŭ de reservă de fl. 103, înfiinţatŭ din taxe de membri, fiindŭ în contraḑicere cu statutele, nu se póte admite.

Restulŭ obiectelorŭ dela ordinea ḑilei se va delibera într'o a doua şedinţă, ce se va convoca încă în luna Februarie, de óre-ce astă-dată timpulŭ a fostŭ pré înaintatŭ pentru a putè continua şedinţa.

X.

SCIRILE ḐILEI.

7 (19) Februarie.

Dela curtea română. Cetimŭ în „Monitorulŭ Oficialŭ": In séra de Sâmbătă, 28 ale curentei, MM. LL. Regele şi Regina, împreună cu AA. LL. RR. Principele şi Principesa României, au binevoitŭ a onora cu presenţa Lorŭ balulŭ datŭ în sala teatrului naţionalŭ de către societatea de binefacere „Regina Elisabeta", pusă sub înaltulŭ patronagiu alŭ M. S. Reginei. La intrare în sală, Auguştii Suveranĭ şi Alteţele Lorŭ Regale au fostŭ întêmpinaţĭ: de Principele D. Ghica, preşedintele societăţei, care oferi M. S. Reginei unŭ buchetŭ de florĭ; ér D-na Maria Ghica oferi de asemenea unŭ buchetŭ de florĭ A. S. R. Principesei; apoi de D-nii miniştri cu dómnele şi de comitetulŭ organisatorŭ alŭ balului.

—o—

In afacerea şicanelorŭ postale. Aflămŭ, că Duminecă a sositŭ în Braşovŭ secretarulŭ legaţiunei austro-ungare din Bucurescĭ d lŭ Nalecz *Grabczewski* şi că a avutŭ însărcinarea de a lua anumite informaţiunĭ dela posta de aicĭ. Se crede, că venirea lui stă în legătură cu afacerea şicanelorŭ postale, despre carĭ a fostŭ interpelatŭ d-lŭ V. A. Urechiă pe ministru de esterne românŭ în senatŭ.

—o—

Érăşĭ o condamnare. Din Deşiu i-se telegrafiază „Tribunei", că tribunalulŭ de acolo a condamnatŭ pe preotulŭ românŭ *Constantinŭ Iuga* la *o lună închisore de statŭ şi 100 fl. amendă*, pe basa unui pretinsŭ delictŭ de agitaţiune. — Au turbatŭ formalŭ „patrioţii".

—o—

Petrcerea cu dansŭ, ce s'a datŭ de *Reuniunea femeilorŭ române* din locŭ Sâmbăta trecută în sala Otelului Centralŭ, a fostŭ prea frumósă şi bine reuşită, dér n'a avutŭ atâtŭ caracterulŭ unei petrecerĭ democratice românescĭ, cum se părea la începutŭ, că a intenţionatŭ comitetulŭ, ci mai multŭ caracterulŭ unui balŭ elegantŭ, după turnura modernă. Publicŭ frumosŭ şi destulŭ de numĕrosŭ. Au venitŭ óspeţĭ şi din depărtare, precum dela Aradŭ, Orăştie, Sibiiu şi aceştĭ óspeţĭ, precum şi cei veniţĭ din Predealŭ, credemŭ, că s'au îndepărtatŭ fórte mulţumiţĭ. Şi corpulŭ oficerescŭ a fostŭ bine representatŭ, în frunte cu d-lŭ generalŭ de brigadă Kertschek împreună cu soţia d-sale. Dintre notabilităţile strĕine civile ale oraşului vĕḑurămŭ pe d-lŭ fişpanŭ Mihailŭ de Maurer, pe d-lŭ capitanŭ de poliţiă Hiemesch şi pe d-lŭ protonotarŭ Panczel. Dansatorii au întrecutŭ de astădată la numĕrŭ pe dansatóre, şi aşa dansulŭ a fostŭ, mai alesŭ pentru aceste din urmă, fórte animatŭ. S'au dansatŭ între altele şi „Romana", „Lancier" şi unŭ Quadrille-Cotillon, la care s'au împărţitŭ micĭ şi frumuşele buchete de florĭ naturale la dame, ér la bărbaţĭ decoraţiĭ de Cotillon. Reuşita balului este a se atribui în mare parte zeloşilorŭ arangeatorĭ. Sperămŭ că şi venitul curat, care se va alătura la fondulŭ pentru ajutorarea orfanelorŭ, sĕ fiă câtŭ mai îmbucurătorŭ. Şi ar fi fórte de doritŭ, décă în viitoru s'ar avè totŭ mai multŭ în vedere şi s'ar pune totŭ mai mare greutate pe o reuşită materială strălucită, decâtŭ pe splendida înfăţişare a balului, care nouĕ Românilorŭ nu ne aduce marĭ folóse.

—o—

Reformele „liberale". După informaţiunile lui „Bud. Tud.", cele douĕ proiecte bisericescĭ rĕmase se vorŭ desbate în camera magnaţilorŭ la 4 Martie. Este sigurŭ, ḑice numita oficiósă, că cu singura schimbare, ca asupra raporturilorŭ celorŭ ce trecŭ la altă confesiune sĕ dispună ordonanţa ministerială, proiectele vorŭ fi votate. Până cândŭ aceste proiecte nu vorŭ fi votate, vorbă de fusiune nu póte fi.

—o—

Podurĭ de ferŭ în România. Ministrulŭ lucrărilorŭ publice românŭ a depusŭ în cameră unŭ proiectŭ de lege, prin care cere unŭ creditŭ de 1,920,000 francĭ, pentru construirea şi terminarea podurilorŭ de peste Jiu, Olteţŭ, Pesceana, Bernatŭ, Pereschio. Crasna şi Horvieta. Acestŭ creditŭ se va acoperi din economiile, ce s'au realisatŭ din alte lucrărĭ şi carĭ se urcă la aceeaşĭ cifră de 1,920,000 francĭ.

—o—

Din incidentulŭ morţiĭ archiducelui Albrecht, la primăria şi la tóte clădirile publice din Braşovŭ s'a arboratŭ stégulŭ negru.

---

ceputŭ sĕ fugă şi sĕ se reschire, ca şi lăncerii.

Chepenégulŭ meu fù găuritŭ de glónţe în vre-o 9—10 locurĭ, dér nicĭ unulŭ nu m'a atinsŭ, decâtŭ am căpĕtatŭ o mică rană la genunchiulŭ piciorului stângŭ. Dintre ai noştri au căḑutŭ doi ofiţerĭ şi vre-o 40 de feciorĭ.

Către séră am ajunsŭ în faţa oraşului Reghinŭ şi am staţionatŭ aicĭ sub acoperemêntulŭ lui Dumneḑeu. Incă peste nópte o mare parte din lăncerĭ dispăruse pe la casele lorŭ, căcĭ nu mai scia nime, ce va aduce ḑiua de mâne, ér Urbanŭ era grozavŭ de întristatŭ. Elŭ însuşĭ vĕḑêndŭ, că nu póte sta faţă 'n faţă c'unŭ duşmanŭ de 5—6 orĭ mai mare, a recomandatŭ senatului orăşenescŭ din Reghinŭ, sĕ se dimiţă la împăciuire cu duşmanulŭ, ca oraşulŭ sĕ fiă cruţatŭ de jafŭ şi de ruină.

Se scie însĕ, că ce s'a întêmplatŭ cu Reghinulŭ. Deşi în preţulŭ împăciuirei Berzenczey a primitŭ dela oraşŭ mai multe ḑecĭ de mii de florinĭ, totuşĭ Sĕcuiĭ lui, setoşĭ de jafŭ şi de omorŭ, au datŭ focŭ oraşului în diminéţa de 2 Noemvre, ca locuitoriĭ sĕ fugă, şi ei sĕ pótă jefui. Cei ce cutezară sĕ-şĭ apere averile, au plătitŭ îndrăsnéla lorŭ cu viaţa; aşa au fostŭ ucişĭ în modŭ înfiorătorŭ o mare mulţime de bărbaţĭ, femei, copiĭ şi ómenĭ bĕtrânĭ neputincioşĭ.

Dela Reghinŭ Urbanŭ s'a trasŭ în 1 Noemvre către Cluşiu.

XVIII. Din Noemvre 1848 până la refugiarea în Munţii apusenĭ, în Martie 1849.

După-ce Urbanŭ pierduse lupta dela St.-Ioana şi a pornitŭ către Cluşiu, eu am luat'o către Câmpiă. Pe Câmpiă insurgenţiĭ ungurĭ încă străbătuseră adêncŭ până la Iernutŭ. Ajungêndŭ şi eu în Iernutŭ, am trecutŭ Mureşulŭ peste gatulŭ dela móră, ér de-aicea am luat'o către Blaşiu. Aicĭ nu am şeḑutŭ multŭ, şi prin 20 Noemvre m'am dusŭ la Cetatea-de-Baltă. In 27 Noemvre s'a făcutŭ în Cetatea-de-Baltă restaurarea comitatensă. Se numise în postulŭ de fişpanŭ unŭ oficerŭ în pensiune cu numele *Crommer*.

Aicĭ în Cetatea-de-Baltă mi-am formatŭ érăşĭ unŭ lagărŭ putericŭ, aicĭ era şi protopopulŭ de-atuncĭ alŭ Mediaşului, *Stefanŭ Moldovanŭ* (aḑĭ canonicŭ în Lugoşŭ) şi popa săsescŭ *Roth* din Moşna. Mĕ stabilisem aicĭ sub unŭ turnŭ, ér d-niĭ ceilalţĭ erau în etagiu. Mulţĭ dintre logăreniĭ mei erau înarmaţĭ cu puscĭ împĕrătescĭ şi tótă nóptea şi ḑiua era unŭ frĕmĕtŭ ş'unŭ huetŭ continu. Lagărulŭ acesta mi-lŭ formasem din ómenĭ adunaţĭ mai din tótă prefectura, mai mulţĭ însĕ erau de pe şesulŭ Têrnavei micĭ şi de către Mediaşŭ. Din când în când mĕ mai strĕmutam cu câte-unŭ despărţĕmântŭ şi în Bobohalma, ér ca d-niĭ dela administraţiă din Cetatea-de-Baltă sĕ fiă mai sigurĭ, le-am pusŭ la disposiţiune o gardă înarmată aprópe numai cu puscĭ împĕrătescĭ. In Bobohalma am statŭ însu-mĭ până la Crăciunŭ în curţile lui Zeyk, ér după Crăciunŭ m'am mutatŭ érăşĭ în Cetatea-de-baltă.

A treia ḑi de Crăciunŭ séra la cină protopopulŭ Gabrielŭ *Fogaraşi* începù sĕ spună, că în ḑilele trecute ar fi vĕḑutŭ în Têrgulŭ-Mureşului nisce Ungurenĭ cu ismene largĭ, carĭ ar avè de gândŭ sĕ năvălescă asupra imperialilorŭ. Numai atâta a trebuitŭ, ca Crommer sĕ sară în susŭ şi sĕ-mĭ ḑică:

— Domnule prefectŭ, pe acestŭ domnŭ sĕ-lŭ aresteziĭ numai decâtŭ!

Spunêndu-mĭ aceste la urechiă şi în taină, eu învitându-lŭ la o parte, i-am rĕspuns:

— Domnule, fă bine şi mĕ cruţă; Fogaraşi e protopopulŭ meu, şi eu sunt teologŭ; nu m'aşĭ face bucurosŭ de ură cu dênsulŭ.

Intr'acestea Crommer chemà pe viceprefectulŭ Lăscudeanŭ şi-i demandà sĕ-lŭ aresteze, apoi pe tribunulŭ Alesandru Popovici din St.-Paulŭ l'a însărcinatŭ, ca numai decâtŭ sĕ-şĭ ia doi ómenĭ şi sĕ mérgă călărĭ la Vaşarheiu, ca sĕ sciricéscă, de suntŭ adevĕrate spusele lui Fogaraşi. Eu vĕḑênd acestea, m'am retrasŭ.

Intre Cetatea-de-Baltă şi Vaşarheiu este o distanţă destulŭ de mare. Ómeniĭ espreşĭ trimişĭ de Crommer, totuşĭ s'au reîntorsŭ cam pe la 12 óre nóptea. Ei adecă au mersŭ până în Şomfalĕu orĭ Adămuşŭ, ş'au cumpĕratŭ o pipă cu ţeve strîmbă de lemnŭ şi la reîntórcere au ḑisŭ, că au fostŭ în Vaşarheiu, ceea ce dovedesce şi pipa, dér pe-acolo nicĭ vorbă de lucrurĭ despre carĭ a povestitŭ Fogaraşi. Minciuna s'a primitŭ, ér bietulŭ Fogaraşi, încărcatŭ pe-o saniă cu bivolĭ şi pe-unŭ frigŭ cumplitŭ, a fostŭ espedatŭ la Mediaşŭ şi deacolo la Sibiiu.

(Va urma).

Limba ruséscă în armata germană. Inspectorulŭ generalŭ alŭ institutelorŭ militare din Germania a hotărîtŭ, ca începêndŭ dela Pascĭ 1895, limba ruséscă sĕ fiă întrodusă, ca obiectŭ de instrucţiune, paralelŭ cu cea englesă, în tóte clasele şcólelorŭ militare germane. Astfelŭ la esamenele finale, cadeţii vorŭ fi esaminaţĭ séu din ruséscă, séu din englesă.

—o—

Doliu la curtea Sultanului. Curtea împĕratului Turciei se află în mare doliu, de-óreco Marţia trecută muri prima damă a haremului împĕrătescŭ, Basch Kadine. Ea a fostŭ favorita Sultanului şi mama prinţilorŭ, carĭ stau mai aprópe de tronŭ.

—o—

Din Basarabia se anunţă, că guvernulŭ rusescŭ, printr'unŭ ucasŭ specialŭ, a instituitŭ unŭ oficiu de censură, prin care vorŭ avé sĕ trécă tóte manualele de şcólă şi opurile literare românescĭ.

—o—

Cununiă. D-lŭ *Niculae Făgăraşu* şi d-na *Elena I. Micşunescu* s'au cununatŭ la Bacău erĭ, în 5 (17) Febr. — Felicitările nóstre!

—o—

Tinerii românĭ din Lugoşŭ invită la petrecerea împreunată cu concertŭ şi producţiă teatrală, ce se va da Sâmbătă în 11 (23 Faurŭ) 1895 în localităţile otelului „Concordia“. Inceputulŭ la $7^1/_2$ óre séra. Intrarea: de persónă 1 fl., de familiă 2 fl. 50 cr. Venitulŭ curatŭ e destinatŭ pentru scopurĭ filantropice.

Programŭ; 1) Fr. Liszt: Zigeuner-Polca, esecutată de pianŭ de d-na Teodora Ignea; 2) „Pacienta“, comediă într'unŭ actŭ localisată de V. V. Persónele representate prin: d-lŭ Adrianŭ Nedelco, d-şóra Letiţia Tempea, d-lŭ dr. Simionŭ Tămaşŭ, d-şóra Alesandrina Ianculescu, d-şóra Mărióra Jurca, d-şóra Laura Vladŭ şi d-lŭ George Adam. 3) F. Mendelssohn-Bartholdy: Lieder ohne Worte, nr. 3. şi 4. esecutate pe pianŭ şi Harmonium de d-nele Cornelia Brediceanŭ şi Elena Dobrinŭ. 4) Tablourĭ: a) Ursitórele. b) Poetulŭ visândŭ.

Legea minelorŭ.

(Fine).

Ca sĕ mai rĕmânemŭ într'o ast-felŭ de stare, nu mai este cu putinţă; sĕrăcia ne bate la uşe; cu singură plugăria nu mai putemŭ îndestula trebuinţele nóstre economice, nicĭ ţiné pieptŭ concurenţei, ce-şĭ dau grânele pe pieţele cele marĭ ale Europei. Trebue cu unŭ minutŭ mai înainte sĕ căutămŭ alte isvóre de inavuţire naţională, sĕ deschidemŭ alte drumurĭ muncei populaţiunei nóstre, sĕ aşternemŭ adevĕratele temelii ale industriei nóstre, procurându-i mijlóce absolute trebuinciose pentru a ei propăşire.

Intre aceste mijlóce materia primă şi combustibilulŭ suntŭ pe primulŭ planŭ, prin urmare cată sĕ provocămŭ esplorarea şi esploatarea avuţiilorŭ nóstre minerale, de care păna aci n'am sciutŭ sĕ pofitămŭ, din care causă suntemŭ dajnicĭ străinătăţei pe fiă-care anŭ cu câte 30—40 milióne lei pentru nisce producţiunĭ ce le lăsămŭ nepăsătorĭ, ca sĕ dórmă în adêncimea pămêntului.

Dér cum putemŭ provoca şi înlesni esplorarea avuţiilorŭ nóstre minerale? N'avemŭ decâtŭ sĕ vedemŭ, ce au făcutŭ celelalte state, unde industria mineră este astăḑĭ înfloritóre.

Sĕ luămŭ, bună-óră, Francia şi Belgia. E destulŭ sĕ comparămŭ starea actuală a minelorŭ şi usinelorŭ din aceste două ţĕrĭ cu aceea, în care ele lâncezeau, când nu erau supuse unui regimŭ regulatŭ, stabilitŭ prin legea din 1810. Acéstă lege, aşa de prevĕḑĕtóre şi înţeléptă, a datŭ róde miraculóse şi într'unŭ timpŭ fórte repede. Abia unŭ deceniu trecuse dela punerea ei în lucrare, şi statistica constată, că Francia a încetatŭ de a mai fi tributară strĕinului pentru materii, ce fusese până atuncĭ silita, ca sĕ cumpere dela dênsulŭ, economisândŭ astfelŭ pe fiă-care anŭ numai pentru fierŭ o sumă de 1.400.000 francĭ şi pentru aramă suma de 1.300.000 francĭ.

Acéstă situaţiune avantagiósă a crescutŭ pe fiă-care ḑi în amêndouĕ ţĕrile, graţiă îmbunătăţirilorŭ, ce s'au adusŭ legislaţiunei miniere. Esemplele cu alte state amŭ puté sĕ le înmulţimŭ şi sĕ dovedimŭ, că până şi poporulŭ celŭ mai puţinŭ industrialŭ din lume, poporulŭ turcŭ, ne-a apucatŭ înainte, posedândŭ de multŭ o legislaţiune minerală, care a permisŭ esploatarea sistematică a minereurilorŭ sale.

Este, decĭ, de netăgăduitŭ, că nu putemŭ aştepta o desvoltare a industriei miniere în ţéra nóstră fără o lege a minelorŭ, care décă ar fi s'o mai amânămŭ, amŭ da dovada unei indiferenţe pentru interesele nóstre economice, pentru creaţiunea industriei naţionale, unei indiferenţe, ce nu şi-ar găsi păreche în lume.

Şi atâtŭ de simţitóre este acéstă lipsă, că vedemŭ, în totŭ cursulŭ acestui secolŭ, că se facŭ diferite încercărĭ pentru a regula pe cale legislativă cestiunea minelorŭ din ţéra nóstră, începêndŭ cu codicele Calimach şi regulamentele organice şi sfirşindŭ cu cele patru proiecte de legĭ, presintate succesivŭ Camerelorŭ legiuitóre: de d-lŭ Ioanŭ Cantacuzino în 1870 de d-lŭ N. Cretzulescu în 1873; de d-lŭ Dabija în 1881 şi din iniţiativă parlamentară în 1886.

Aceste proiecte, deşi declarate „urgente“, au rĕmasŭ însĕ până astăḑĭ înomolite în archivele Camerei şi Senatului, cu tóte că codicele civilŭ, prin art. 489, prevedea o asemenea lege, ér Constituţiunea prescrie la art. 131: *„a se face în celŭ mai scurtŭ timpŭ“*, între alte legĭ speciale, şi aceea *„asupra esploatărei minelorŭ“*.

Se împlinescŭ aprópe 30 anĭ şi legea ce se cerea „în celŭ mai scurtŭ timpŭ“, n'a devenitŭ încă o realitate. Va fi o datoriă de onóre, de constituţionalismŭ şi de adevĕrată iubire de ţéră din partea partidului conservatorŭ, décă va isbuti sĕ îndestreze ţéra cu o lege, pe care o reclamă încă din 1866 pactulŭ nostru fundamentalŭ.

Iacă, de ce, d-lorŭ senatorĭ, proiectulŭ de lege alŭ minelorŭ, de care ne ocupămŭ, este bine venitŭ şi-lŭ putemŭ considera, ca o mare operă, ca celŭ mai importantŭ proiectŭ din câte au fostŭ până acum depuse de guvernŭ.

Cestiunea naţională în Senatulŭ românŭ.

Discursulŭ dlui **D. A. Sturdza,** *ţinută în şedinţa dela 10 (22) Dec. 1894.*

(Urmare.)

Pentru ţéră cestiunea naţională este cea mai mare, pentru-că suferinţele actuale ale Românilorŭ de dincolo ne aducŭ aminte de suferinţele nóstre trecute; căcĭ şi la noi au nisuinţe de a ne desfiinţa ca Românĭ, de a transforma Ţéra-Românéscă într'o împestriţătură, de care sĕ rîdă tótă lumea, şi astfelŭ ţéra se fiă de rîsulŭ lumii, călcată, încălcată şi umilită.

Cestiunea naţională esistă, şi de dênsa sunt legate esistenţa şi dăinuirea regatului. Avemŭ dér interesŭ sĕ nu se desfiinţeze Românii de dincolo, şi au interesŭ şi cei de dincolo sĕ nu se desfiinţeze regatulŭ. Astfelŭ cestiunea regatului şi a maghiarisării Românilorŭ suntŭ strînsŭ legate. De aceea acéstă cestiune a devenitŭ acută de amêndouĕ laturile Carpaţilorŭ. Şi décă lucrurile stau astfelŭ, cum póte guvernulŭ sĕ făptuéscă astfelŭ de fapte, carĭ suntŭ în contra simţĕmêntului ţerii, pentru ca sĕ iasă dintr'o încurcătură, pe care elŭ şi-ă creat'o din nepriceperea sa propriă. Acésta cestiune nu este o încurcătură diplomatică ea este o cestiune mare, profundă, pe care înzadarŭ vĕ încercaţĭ sĕ o negaţĭ, căcĭ este mai tare, decâtŭ d-vóstră şi decâtŭ noi toţĭ.

D-lŭ Al. Lahovari a esclamatŭ, totŭ anulŭ trecutŭ: „Noi, fii pioşĭ ai acestei ţĕrĭ“, şi ḑicea aceste cuvinte cu mândria unui băştinaşŭ dela Negru-Vodă şi dela Dragoşŭ-Vodă! Ér pe Ioanŭ Brătianu, care a venitŭ, firesce, de ierĭ în România, ilŭ arată d-sa, neaoşulŭ Românŭ, ca pe unŭ omŭ, „care n'a sciutŭ sĕ păstreze mĕsura adevĕrată“. D-sa este unŭ bărbatŭ calmŭ şi moderatŭ, care planéză de-asupra României, după receta domnului Maiorescu, fără simţire, fără pricepere, fără tactulŭ situaţiunii. Avea dreptate sĕ spună d-lŭ Lahovari acestea, căcĭ domni-sa este creatorulŭ regatului şi Ioanŭ Brătianu unŭ zero.

Dér, décă esistă cestiune naţională, ce trebue noi sĕ facemŭ? Diplomaţiă? Adecă sĕ o evitămŭ, sĕ ne ascundemŭ, ca sĕ nu o vedemŭ, sĕ căutămŭ, cum se ḑice, sĕ fugimŭ de dênsa prin tangentă? Nu! Credŭ că este de datoria nóstră, sĕ nu o evitămŭ, sĕ ne uitămŭ dreptŭ în faţa ei, şi sĕ ajutămŭ, ca ea sĕ nu se resolve în contra Românilorŭ.

Dér aşĭ dori sĕ mi-se arate cum amŭ puté evita cestiunea naţională?

Maghiarii négă Românilorŭ tóte drepturile cetăţenescĭ şi tótă esistenţa lorŭ, ca naţiune. Maghiarii persecută pe Românĭ în şcólă şi în biserică. Maghiarii închidŭ Românilorŭ tóte căile de traiu. Maghiarii persecută pe Românĭ în interesele lorŭ particulare prin administraţiă şi justiţiă. Maghiarii dărîmă casele Românilorŭ, cum au dărîmatŭ casa D-rului Raţiu. Cei, carĭ au dărîmatŭ casa au fostŭ lăudaţĭ, póte şi plătiţĭ. Maghiarii asvîrlŭ pe Românĭ în temniţă pentru nimicurĭ. Aţĭ auḑitŭ de procesulŭ ridiculŭ contra unorŭ d-şóre, carĭ au purtatŭ panglice tricolore cu colorile Transilvaniei, şi contra cărora s'a cerutŭ întemniţarea până la 6 lunĭ. Dér procesulŭ Memorandului începutŭ „á froid“, cum ḑice Francesulŭ, după doi anĭ, şi judecatŭ numai de juraţii maghiari! Dér aruncarea atâtorŭ Românĭ în temniţă, cu tóte că după Memorandŭ Românii au fostŭ liniştiţĭ şi n'au întreprinsŭ nicĭ unŭ actŭ distrugĕtorŭ regatului Ungariei, nicĭ unŭ actŭ dăunătorŭ monarchiei austro-ungare! Maghiarii au făcutŭ legĭ speciale de desnaţionalisare şi de maghiarisare, pe carĭ le aplică cu o străşnicie sĕlbatică. Maghiarii punŭ pe Românĭ afară din lege.

Étă faptele! Étă status causae. Şi d-lŭ ministru pretinde, în cameră, că eu am inventatŭ cestiunea naţională. Nu este acésta a nu avé o ideiă, de ceea ce se petrece în lume? Esista cestiunea demultŭ, dér acum ea a devenitŭ acută, din causa legilorŭ de desnaţionalisare şi din causa furiei cu care ele suntŭ aplicate. Maghiarii se asvîrlŭ asupra Românilorŭ, ca sĕ-i desfiinţeze. A mersŭ guvernulŭ ungurescŭ până acolo, de a ridicatŭ D-rului Raţiu dreptulŭ sĕu de advocatŭ, cu tóte că nu a făcutŭ nicĭ unŭ faptŭ criminalŭ, şi că e numai unŭ condamnatŭ politicŭ, precum a fostŭ şi Kossuth altă-dată. Presentarea Memorandului la Impĕratulŭ-Rege este crimă. Nu este acésta o nedreptate strigĕtóre la cerŭ, a lua unui omŭ, părinte de familiă, pânea sa şi a copiilorŭ sĕi?

Au învĕţatŭ Maghiarii şi arta de a induce în eróre lumea, prin iscodirea unorŭ terminĭ, carĭ batŭ la ochĭ şi representă situaţiune reprobate de lumea întrégă. De aci vorba de irredentismŭ. De aci terminulŭ acesta întrebuinţatŭ de toţĭ scribii guvernului nostru. Şi apoi eşimŭ, ca sĕ acoperimŭ tóte cu trimbiţa lui Gambeta, trimbiţată şi ea în semi-glasŭ, ca sĕ nu lipséscă din cacofoniă lauda ḑiarelorŭ maghiare.

In privinţa acésta, a cetitŭ ierĭ d-lŭ Urechiă unŭ frumosŭ buchetŭ de laude. Eu nu vĕ potŭ felicita pentru dênsele. Aceste laude ne spunŭ: Noi sĕ tăcemŭ, noi sĕ mâncămŭ trufe şi sĕ bemŭ şampanie cu redactorii dela „Magyar Hirlap“, noi sĕ atragemŭ pe studenţĭ în cursă, noi sĕ înăbuşimŭ manifestaţii prin stîngere de fanare şi bătăi în întunereculŭ nopţii, noi sĕ ducemŭ pe studenţĭ în săbiile agenţilorŭ poliţiei, ca sĕ înveţe şi studenţii minte, cum au fostŭ învĕţaţĭ ţĕranii minte, ca astfelŭ sĕ audă cei din Budapesta, cum guvernulŭ se pórtă bine şi corectŭ.

Dér nu numai atâtŭ. Totŭ guvernulŭ rĕspândesce scirea, că cei, carĭ apĕră cestiunea naţională, cei carĭ vĕdŭ într'însa unŭ mare pericolŭ pentru ţéră şi esistenţa ei, suntŭ nisce turburătorĭ ai ordinei publice în Europa. Plătiţĭ bine cu banii ţĕrii pe scribii, carĭ trimitŭ asemenea scirĭ în afară. Maghiarii procedéză cu totulŭ altfelŭ. Rectorulŭ universităţitŭ din Budapesta a întrunitŭ mai deunăḑĭ pe studenţĭ pentru a-i îndemna sĕ lucreze şi ei pentru cestiunea maghiarisării, scriindŭ prin ḑiare şi ţinêndŭ conferenţe. Aşa face guvernulŭ nostru? Cu ce se laudă elŭ? Elŭ ḑice: întrunirile sĕ fiă libere, Liga sĕ mérgă înainte; ce voiţĭ mai multŭ? De ce vĕ jeluiţĭ? Dér adevĕrulŭ e, că guvernulŭ nu doresce alt-ceva mai cu dorŭ, decâtŭ sĕ se surpe Liga din temeliă, decâtŭ sĕ se sfirşéscă odată cu întrunirile publice, ca sĕ pótă durmi în linişte şi în pace; şi când, din timpŭ în timpŭ, dă vêntŭ Ligei séu întrunirilorŭ publice, o face numai şi numai pentru a le compromite pe amândouĕ, şi cu dênsele cestiunea naţională. Ca sĕ se audă vocea guvernului câtŭ de subţire, însĕ dréptă şi românéscă, acésta nu se póte.

Ast-felŭ stândŭ lucrurile, suntemŭ în dreptŭ sĕ vĕ întrebămŭ pe d-vóstrĕ: Ce aveţĭ de gândŭ sĕ faceţĭ în cestiunea naţională, după-ce aveţĭ astăḑĭ pulsulŭ ţĕrii? De spusŭ nu o spuneţĭ, căcĭ declamaţiunile d-vóstrĕ suntŭ fără miedŭ şi nu au nicĭ o greutate.

Ce trebue sĕ faceţĭ? Sunteţĭ ministri, consilierĭ ai regelui, servitorĭ ai ţĕrii, şi nu sciţĭ, ce sĕ faceţĭ?

Sĕ vĕ spunŭ, care e datoria d-vóstrĕ.

In rĕndulŭ întâiu şi în totŭ casulŭ: „Sĕ nu daţĭ ajutorŭ Maghiarilorŭ în tendenţele şi apucăturile lorŭ de maghiarisare, sĕ nu-lŭ daţĭ nicĭ deschisŭ, nicĭ închisŭ, nicĭ pe furişŭ“.

Alŭ doilea, sĕ ne gândimŭ constantŭ, cum sĕ ajutorămŭ causa Românilorŭ din Ungaria. Şi aci tocmai acei cetăţenĭ, carĭ suntŭ bărbaţĭ politicĭ, trebue sĕ se pună înainte, sĕ ridice glasulŭ, ca lumea întrégă sĕ vêdă şi sĕ scie, de ce e vorba, şi ca sĕ se revolte simţĕmêntulŭ publicŭ alŭ ţĕrii întregĭ şi alŭ Europei în contra nedreptăţilorŭ, violenţelorŭ şi barbariilorŭ, ce se facŭ în Ungaria.

Nu e vorba de a se atinge de interesele Austro-Ungariei, ci e vorba ca sĕ nu desĕvîrşéscă Maghiarii o nedreptate, nu numai spre dauna lorŭ şi a imperiului austro-ungarŭ, dér şi spre dauna regatului nostru.

(Va urma.)

Scirĭ telegrafice.

Budapesta, 19 Februarie. Ministrulŭ-preşedinte Banffy a adresatŭ monarchului o căldurósă telegramă de condolenţă în numele guvernului, în care amintesce meritele archiducelui rĕposatŭ pentru tronŭ şi monarchiă, şi cu deosebire pentru armată. Afară de acésta, Banffy a adresatŭ o telegramă de condolenţă şi archiducele Fridericŭ.

In şedinţa de aḑĭ a dietei, preşedinţii vorŭ esprima condolenţe şi vorŭ propune a se trimite o adresă de condolenţă monarchului.

Miniştriĭ vorŭ merge la înmormêntare la Viena.

Mentone, 19 Februarie. Maiestatea Sa a plecatŭ la Viena, unde sosesce aḑĭ la 11 óre nóptea. Moştenitorŭ universalŭ alŭ archiducelui Albrecht va fi, probabilŭ, archiducele Fridericŭ.

Necrologŭ.

Subsemnaţii cu adêncă durere facemŭ cunoscută încetarea din viéţă a iubitului nostru frate

Constantinŭ Fluşturanu,

decedatŭ, după grele şi îndelungate suferinţe, în ḑiua de 5 (17) Februarie, 11 óre séra, în etate de 54 anĭ.

Rĕmăşiţele pămêntescĭ se vorŭ ridica Marţĭ în 7 (19) Februarie a. c. la órele $3^1/_2$ p. m. din casele părintescĭ, strada Hirscher Nr. 6, şi se vorŭ pune spre eternă odihnă în cimiterulŭ românŭ gr. or. din Gróverĭ.

Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvêntată!

Braşovŭ, 6 (18) Februarie 1895.

Nicolae Fluşturanu, ca frate. *Anastasia vĕd. Radovicĭ,* ca soră.

Literatură.

Editura Ignatz Hertz din Bucurescĭ anunţă, că în 25 Februarie c. va scóţe unŭ volumŭ de **Versurĭ** de Dom. *Moldovanŭ* cu numĕróse şi alese ilustraţiunĭ. Volumulŭ va costa 3 lei.

*

A apărutŭ: „**Detorinţe şi drepturĭ.** Constituţiunea civilă şi bisericéscă. Manualŭ pentru şcóle poporane de Dr. *George Popa.* Ediţiunea II“. Aradŭ, 1895. Preţulŭ 20 cr.

DIVERSE.

Mişcarea populaţiunei în Bucurescĭ. In timpulŭ dela 1 Ianuarie până la 31 Decemvre 1894, s'au întêmplatŭ în capitala României 29,860 nascerĭ şi 25,025 decese; astfelŭ poporaţiunea s'a înmulţitŭ cu 4834 suflete. Dintre nascerĭ cadŭ pe sexulŭ bărbătescŭ 15,308, ér pe celŭ femeescŭ 14,554; dintre decese cadŭ 13,902 pe sexulŭ bărbătescŭ, ér 11,124 pe celŭ femeiescŭ. După confesiunĭ noii născuţĭ suntŭ 20,311 ortodoxĭ, 7245 israeliţĭ, 1485 catolicĭ şi 819 de diferite confesiunĭ.

Proprietarŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

Redactorŭ responsabilŭ: **Gregoriu Maiorŭ.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 18 Februarie 1895.

Renta ung. de aurŭ 4% . . .	124.50
Renta de coróne ung. 4% . .	99.60
Impr. căil. fer. ung. în aurŭ 4½% .	127 75
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	104.20
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	125.25
Bonurĭ rurale ungare	98.30
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	98.25
Imprum. ung. cu premii	163.25
Losurĭ pentru reg. Tisei și Segedin.	154.—
Renta de hârtie austr.	102.10
Renta de argint austr.	102.05
Renta de aur austr.	125.40
Losurĭ din 1860	160.—
Acții de-ale Băncei ung. de credit. .	501.5½
Acții de ale Băncei austro-ungară .	1100.—
Acții de-le Băncei austr. de credit.	414.25
Napoleondorĭ	9.83½
Mărcĭ imp. ger.	60.50
London (lire sterlinge).	124.10
Rente de coróne austr.	101.85

Cursulŭ pieței Brașovŭ.

Din 19 Februarie 1895.

Banonote rom.	Cump.	9.75	Vênd.	9.78
Argint român.	Cump.	9.70	Vênd.	—.—
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.77	Vênd.	—.—
Galbenĭ	Cump.	5.85	Vênd.	5.90
Ruble rusescĭ	Cump.	132.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	60.20	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.75	Vênd.	101.75
Lire turcescĭ	Cump.	11.15	Vênd.	—.—

Nr. 14457—1894.

PUBLICAȚIUNE.

Spre scopulŭ asigurărei lucrărilorŭ curățirei stradelorŭ și canalurilorŭ în orașulŭ Brașovŭ și suburbii, pe durata din 1 Iulie 1895, până în 30 Iunie 1900, se va ținé Joi în 7 Martie a. c. o pertractare scripturistică de oferte.

Se învită decĭ oferenții, de a-șĭ așterne celŭ multŭ până în 7 Martie a. c. 12 óre la prândŭ primariului, séu locțiitoriului sĕu, ofertele scripturistice, sigilate, provĕdute cu timbru de 50 cr. și cu unŭ vadiu de 10% din suma anuală oferată, observându-se, că după 12 óre a amintitei dile nu se mai primesce nicĭ unŭ ofertŭ.

Ofertele se potŭ oferi asupra tuturorŭ lucrărilorŭ de curățire în întregulŭ orașŭ, séu asupra singuraticelorŭ părțĭ ale orașului, și anume: Cetate, Scheiu, Brașovulŭ vechiu, Blumĕna.

Pe cuverta ofertului este a se arăta, că asupra cărorŭ lucrărĭ se estinde ofertulŭ; în ofertŭ are de a se aminti în cifre și litere suma anuală de rebonificare.

Ofertele au se pórte subscrierea oferentului, pe lângă declarațiunea, că oferentului îi suntŭ cunoscute condițiunile de oferte și cele contractuale, și că se supunŭ lorŭ necondiționatŭ.

Condițiunile de oferte și cele contractuale se află, până la diua pertractărei de oferte, în odaia de expedițiă a acestui magistratŭ, spre esaminare din partea fie-căruia. Deschiderea ofertelorŭ așternute se va face în 7 Martie a. c. la 4 óre p. m. în odaia ședințelorŭ magistratuale (Strada Porții).

Brașovŭ, în 13 Febr. 1895.

629,1—2 **Magistratulŭ orășenescŭ.**

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potŭ cumpĕra în librăria **Nicolae Ciurcu** și în tutungeria **I. Gross.**

Nr. pen. **456**—1895.

PUBLICAȚIUNE.

La unŭ câne impușcat în 6 a lunei curente, care a mușcatŭ persóne și cânĭ, s'a constatatŭ, pe temeiulŭ obducțiunei polițiane veterinare, făcută în 9 a lunei curente, turbarea.

In sensulŭ §-lui 68 al art. de lege VII din 1888 se dispune pe teritoriulŭ orășenescŭ, cu diua de adĭ începândŭ, o contumație de cânĭ de 40 de dile, observânduse tot-de-odată, cumcă cânĭ provedutĭ în sensulŭ § lui 6 al statutului comitatensŭ pentru cânĭ cu botniță, au de a se conduce în decursulŭ timpului de contumație pe strade și locurĭ publice pe lângă provederea cu botniță și de frînghie, pe cândŭ cânĭ menițĭ pentru pădirea casei, au de a se ținea legațĭ.

Nemenținerea acestei publicațiunĭ, se consideră ca transgresiune. Contrafăptuitorii se pedepsescŭ conformŭ §-lui 154 punct. i) al art. de lege VII din 1888, cu o pedépsă până la 100 fl., pe cândŭ cânii liber umblătorĭ, în sensulŭ §-lui 188 a ordinațiunei pentru executarea amintitei legĭ, se vor prinde și se vor ucide de călăulŭ orășĕnescŭ.

Brașovŭ, 10 Februarie. 1895.

6233,—3. **Căpitănatulŭ orășenescŭ.**

Anunciurĭ
(inserțiuni și reclame)

Suntŭ a se adresa subscrise, administrațiunĭ. In casulŭ publicării unui anunciu mai mult de odată se face scădĕmentŭ, care cresce cu câtŭ publicarea se face mai de multe-orĭ.

Administrațiunea
„GAZETEI TRANSILVANIEI.“

Concursŭ.

Cu concesiunea Ven. Consistorŭ archidiecesanŭ Nr. 8494—1893 și a Diregĕtoriei de clădire se publibă concursŭ.

Comuna română gr. or. din Cetatea Brașovului intenționéză se edifice pe teritorulŭ sĕu, situatŭ în Têrgulŭ-Grâului Nr. 5, următórele clădirĭ nóuĕ, și adecă:

1) O biserică cu prețulŭ fixatŭ în devisŭ . .	fl. 17,261.60	cr
2) O casă parochială cu 2 etage „ „ . .	„ 31,532.52	„
3) O casă cu unŭ etagiu în curte „ „ . .	„ 4930.62	„
Suma totală . .	„ 53.724 74	„

Aceste lucrărĭ se dau pe cale de oferte în scrisŭ. Ofertele în scrisŭ sigilate, provedute cu timbru de 50 cr. și cu 5% din suma pentru care se face oferta, suntŭ de a se preda, **până la 28 Februarie la 12 din di** a. c., în mânile Domnului Protopop și președinte alŭ comitetului parochialŭ Barth. Baiulescu. Ofertele potŭ sĕ se facă pentru tóte lucrările, séu și pentru grupe singuratice, deosebite, séu pentru lucrărĭ anumite. Sumele cu carĭ oferențiĭ suntŭ mai ieftinĭ. decât sumele stipulate în devisa, suntŭ a-se îndica în procente și se fiă înduse în oferte atât cu cifre, câtŭ și cu litere acuratŭ și precisŭ. Ofertele trebuescŭ se aibă iscălitura proprie a oferentului. Ofertele au se mai conțină și declarațiunea oferentului, că cunósce condițiunile generale și cele speciale de ziditŭ și se supune lorŭ necondiționatŭ.

Condițiunile detaliate, precum și planurile și devisele, se potŭ vedé până în diua, când espiră terminulŭ de ofertă. în cancelaria comunei parochiale române gr. or. din cetatea Brașovului, în Têrgulŭ-Grâului Nr. 5, etagiulŭ al II-lea, în tótă diua în órele dela 11—1 din di și dela 3—5 după amédĭ.

Brașovŭ, 20 Ianuarie (1 Februarie) 1895.

Comitetulŭ parochialŭ românŭ gr. or. din Cetatea Brașovului:

Bart. Baiulescŭ, președinte. 615,3—3 **Lazar Nastasi,** notarŭ.

Sosirea și plecarea trenurilorŭ în Brașovŭ.

Sosirea trenurilorŭ în Brașovŭ:

1. Dela Pesta la Brașovŭ:

Trenulŭ de persóne: 8 óre diminéța.
Trenulŭ accel.: 2 óre 9 min. după am.
Trenulŭ mixtŭ: 10 óre 25 minute séra.
Tr. exp. Românŭ: 5 óre 07 m. diminéța.

2. Dela Bucurescĭ la Brașovŭ:

Trenulŭ accel: 2 óre 18 min. după am.
Trenulŭ mixtŭ: 7 óre 1 minute séra.
Trenulŭ accel.: 10 óre 37 minute séra.
Tr. expr. Românŭ: 10 óre 19 m. séra.

3. Dela Zĕrnescĭ la Brașovŭ.

Trenulŭ mixtŭ: 7 óre 36 min. diminéța.
Trenulŭ mixtŭ: 1 óră 44 min. după am.
Trenulŭ mixtŭ: 0 óre 00 min. séra.

Dela Brașovŭ la Ch.-Oșorheiu.

Trenulŭ de persóne: 3 óre 10 după am.
Trenulŭ mixtŭ: 8 óre 50 minute dimin.
Trenulŭ mixtŭ: 4 óre 50 min. dimin.

Plecarea trenurilorŭ din Braș.

1. Dela Brașovŭ la Pesta

Trenulŭ mixtŭ: 5 óre 8 min. diminéța.
Trenulŭ accel.: 2 óre 45 min. după am.
Trenulŭ de persóne: 7 óre 43 min. séra.
Tr. expr. Român: 10 óre 26 min. séra.

2. Dela Brașovŭ la Bucurescĭ:

Trenulŭ accel.: 4 óre 59 minute dimin.
Trenulŭ mixtŭ: 11 óre înainte de amédĭ.
Trenulŭ accel.: 2 óre 19 min. după am.
Tr. expr. Românŭ: 5 óre 14 m. dimin.

3. Dela Brașovŭ la Zĕrnescĭ:

Trenulŭ mixtŭ: 8 óre 35 min. diminéța.
„ „ 4 „ 55 m. după am.
Trenulŭ mixtŭ: 0 óre 00 min. séra.

4. Dela Ch.-Oșorheiu la Brașovŭ.

Trenulŭ mixtŭ: 8 óre 19 min. dimin.
Trenulŭ de persóne: 1 óră 51 m. d. am.
Trenulŭ mixtŭ: 7 óre 20 min. séra.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.